

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2023-yil 3-son

VOLUME 3 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.3.3.

Crossref
Content
Registration

ISSN: 2181-1938

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence

DOI: <https://dx.doi.org/10.51788/tsul.jurisprudence.3.3./IOAI7145>
UDC: 343.268.3(045)(575.1)

KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK JINOYATI TUSHUNCHASI VA UNING O'ZIGA XOS BELGILARI

Haydarov Shuhratjon Djumayevich,

Toshkent davlat yuridik universiteti Jinoyat huquqi,
kriminologiya va korrupsiyaga qarshi kurashish kafedrası professori v.b.,
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD)
ORCID:0000-0002-8188-7410
e-mail: Xaydarovshuxrat@mail.ru

Annotatsiya. Mazkur maqolada tibbiyot xodimlari tomonidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarimaslik jinoyati tushunchasi, jinoyatning o'ziga xos belgilari hamda ushbu jinoyatning asosiy tushunchalariga oid masalalar bayon etilgan. Shuningdek, bugungi kunda respublikamizda tibbiyot xodimlarining o'z vazifalarini lozim darajada bajarimaslik jinoyatining yildan yilga o'sib borayotganligi, bu esa ushbu jinoyatlarga qarshi kurash tizimini yanada takomillashtirish zarurati asoslantirilgan. Bundan tashqari, tibbiyot xodimlari tomonidan vazifalarini lozim darajada bajarimaslik jinoyatining asosiy tushunchalari olimlar fikrlari asosida tahlil qilingan. Shu bilan bir qatorda, maqolada tibbiyot xodimi o'z vazifalarini lozim darajada bajarishni ta'minlashga oid qonunchilik normalaridagi kamchiliklar, aholiga xizmat ko'rsatish sohasida tegishli ruxsat beruvchi yoki taqiq o'rnatuvchi tizimlarni huquqiy ta'minlash darajasining yetarli emasligi, ayrim munosabatlarning yetarli darajada tartibga solinmaganligi kabi holatlar borligi ham o'rganilgan. Maqolada tibbiyot xodimlarining o'z vazifasini bajarimaslik jinoyati uchun javobgarlik nazarda tutilgan qonunchilik normalarini takomillashtirish yuzasidan taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: jinoyat, bemor, tibbiy yordam ko'rsatmaslik, tibbiyot xodimi, kasb yuzasidan vazifalarini bajarimaslik, ijtimoiy xavfli qilmish, ehtiyotsizlik, jinoiy javobgarlik, shikast yetkazish, bemorga yordam ko'rsatmaslik, maxsus qoidalar, xavf ostida qoldirish, beparvolik, jazo.

ПОНЯТИЕ И ХАРАКТЕРНЫЕ ПРИЗНАКИ ПРЕСТУПЛЕНИЯ НЕНАДЛЕЖАЩЕГО ИСПОЛНЕНИЯ СВОИХ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ОБЯЗАННОСТЕЙ

Хайдаров Шухратжон Джумаевич,

доктор философии по юридическим наукам (PhD), и. о. профессора
кафедры «Уголовное право, криминология и борьба с коррупцией»
Ташкентского государственного юридического университета

Аннотация. В данной статье раскрываются понятие преступления ненадлежащего исполнения служебных обязанностей медицинским персоналом, особенности состава преступления и вопросы, связанные с основными понятиями данного преступления. Также она основана на том, что в нашей республике из года в год увеличивается преступность медицинских работников, не выполняющих свои обязанности должным образом, а значит, необходимо дальнейшее совершенствование системы борьбы с этими преступлениями. Кроме того, на основе мнений ученых были проанализированы основные понятия состава преступления ненадлежащего исполнения служебных обязанностей медицинским персоналом.

В статье выявлены недостатки правовых норм, связанные с обеспечением надлежащего исполнения медицинских работников своих обязанностей, недостаточный уровень правовой защиты соответствующих разрешительных или запрещающих систем в сфере оказания государственных услуг, а также связанные с недостаточным регулированием таких отношений на основании случаев на практике. В статье также даются предложения и рекомендации по совершенствованию правовых норм, предусматривающих ответственность за преступления ненадлежащего исполнения служебных обязанностей медицинским персоналом.

Ключевые слова: преступление, больной, неоказание медицинской помощи, медицинский работник, невыполнение профессиональных обязанностей, общественно опасное деяние, неосторожность, уголовная ответственность, причинение вреда, неоказание помощи больному, особые правила, создание опасности, неосторожность, наказание.

THE CONCEPT AND CHARACTERISTIC SIGNS OF THE CRIME OF PROFESSIONAL FAILURE TO FULFILL DUTIES

Shukhratjon Jumaevich Khaydarov,

Department of Criminal law, Criminology and Fight against
Corruption of Tashkent State University of Law
Acting Associate Professor,
Doctor of Philosophy in Law, (PhD)

Abstract: This article describes the concept of the crime of improper performance of duties by medical personnel, specific features of the crime, and issues related to the basic concepts of this crime. Also, it is based on the article that the crime of medical personnel not performing their duties properly is increasing year by year in our republic, which means that there is a need to further improve the system of combating these crimes. In addition, the main concepts of the crime of improper performance of duties by medical personnel were analyzed based on the opinions of scientists. In addition, in the article, the shortcomings of the legal norms related to ensuring the proper performance of their duties by medical personnel, the insufficient level of legal protection of the relevant permitting or prohibiting systems in the field of public services, and some relations are also based on the fact that there are cases like insufficient regulation. In the article, suggestions and recommendations are also given regarding the improvement of the legal norms, which stipulate responsibility for the crime of improper performance of duties by medical personnel.

Keywords: crime, patient, failure to provide medical care, medical worker, failure to perform professional duties, socially dangerous act, negligence, criminal liability, injury, failure to provide assistance to the patient, special rules, endangerment, negligence, punishment.

Kirish

So'nggi yillarda mamlakatimizda inson hayoti, sog'lig'ini ishonchli himoya qilish, aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmat sifatini tubdan yaxshilashga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirib kelinmoqda. O'zbekistonda jinoyat hamda jinoyat-protsessual qonunchilikni takomillashtirish sohasidagi davlat siyosatining muhim yo'nalishlarini belgilab bergan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi

PF-4947-son Farmoni bilan tasdiqlangan "2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi"ning qabul qilinishi sud-huquq tizimini yanada isloh qilishning tarixiy ahamiyatga ega bo'lgan bosqichi bo'ldi. Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 14-maydagi PQ-3723-son qarori bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining Jinoyat va jinoyat-protsessual qonunchiligini

takomillashtirish konsepsiyasining birinchi yo'nalishida O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksidagi fuqarolarning huquq va erkinliklari, jamiyat va davlat manfaatlarini samarali himoya qilishga to'sqinlik qiladigan huquqiy bo'shliqlar, qarama-qarshiliklar va "oq dog'lar"ni bartaraf etish hamda Jinoyat kodeksida qo'llanadigan ayrim atama va tushunchalar mazmuniga aniq ta'rif berish va yagona shaklda qo'llash orqali takomillashtirish ushbu sohani rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida belgilanganligi diqqatga sazovordir.

Ushbu islohotlar sharoitida inson hayoti va sog'lig'ini jinoyat qonuni yordamida muhofaza qilish ham tobora dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan kasb bo'yicha o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik insonning hayoti yoki sog'lig'iga xavf solayotgan qilmish sifatida jiddiy ijtimoiy xavf tug'diradi. Chunki inson o'z salomatligi va hayotini buning uchun mas'ul shaxslarga ishonib topshirgani holda, fuqarolar sog'lig'i va hayotini asrab-avaylashi zarur bo'lgan shaxslar tomonidan kasb yuzasidan o'z vazifalarini bajarmaslik oqibatida badanga shikast yetkazilishi yoki jabrlanuvchining o'lishi mazkur qilmishning ijtimoiy xavflilik darajasini sezilarli darajada oshiradi. Mazkur qilmish bir vaqtning o'zida tegishli xizmat ko'rsatish bilan bog'liq bo'lgan tartibga ham tajovuz qiladi.

Dunyoda inson hayoti va sog'lig'ini jinoyat qonuni yordamida muhofaza qilish tobora dolzarb ahamiyat kasb etib bormoqda. Butunjahon Sog'liqni saqlash tashkiloti bergan oxirgi ma'lumotlarga ko'ra, "jahonda bemorlarning 23 %ga tibbiy yordam ko'rsatilmagan, 0,7 % esa malakasiz tibbiy aralashuv oqibatida vafot etgan" [1]. Har yili AQShda 100 ming, Buyuk Britaniyada 70 ming, Italiyada 50 ming, GFRda 25 ming, Avstraliyada 18 ming, Vengriyada 10 ming kishi o'rtacha hisobda tibbiyot xodimlarining vazifalarini bajarmaganligi oqibatida vafot etadi [2]. Shu nuqtayi nazardan kasb vazifalarini bajar-

maslik inson hayoti va sog'lig'iga xavf soladigan ijtimoiy xavfli qilmish sifatida baholanib, ushbu mavzuda tadqiqot olib borish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilik holati tahlili kasb yuzasidan o'z vazifasini bajarmaslik jinoyati muttasil oshib borayotganligini ko'rsatadi. Xususan, 2021-yilda mazkur jinoyatlar bo'yicha 108 ta, 2022-yilda 121 ta jinoyat ishi qo'zg'atilgan [3]. 2022-yilda ushbu jinoyatning 13 %ga oshganligi ham uning ijtimoiy xavfi yuqoriligini ko'rsatadi. Ayniqsa, so'nggi yillarda sog'liqni saqlash va boshqa tizimlarda amalga oshirilgan islohotlar natijasida tibbiyot va boshqa sohalarda faoliyat ko'rsatuvchi xususiy tadbirkorlik subyektlarining soni ortganligi ham mazkur jinoyatlarining o'sishiga sabab bo'lmoqda.

Material va metodlar

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi JKda nazarda tutilgan "Kasb bilan bog'liq jinoyatlar" deganda, xodimlarning kasb yuzasidan vazifasini bajarmasligi yoki lozim darajada bajarmasligi oqibatida ehtiyotsizlik natijasida insonning hayoti yoki sog'lig'iga shikast yetkazgan ijtimoiy xavfli qilmishlar (harakatlar yoki harakatsizlik) tahlil qilinib, qiyosiy-huquqiy usul, tahlil, sintez, kuzatish, umumlashtirish, induksiya va deduksiya metodlari qo'llanildi.

Tadqiqot natijalari

Shaxsning kasbiga beparvoligi yoki insofsizlik bilan munosabatda bo'lishi tufayli kasb yuzasidan vazifasini bajarmaganligi badanga o'rtacha og'ir yoki og'ir shikast yetkazilishi yoxud odam o'lishiga sabab bo'lgan taqdirda, qilmish va uning oqibati o'rtasidagi sababiy bog'lanish borligi aniqlanishi shart. Mazkur jinoyatni sodir etgan xodim jinoiy javobgarlikka tortilishi lozim. Ilmiy adabiyotlarda kasb yuzasidan vazifalarini lozim darajada bajarmaslik deganda, odatda, maxsus subyektlar o'zlarining yordam yoki xizmat ko'rsatish borasidagi vazifalarini lozim darajada bajarmasligi tushuniladi [4]. Bunda shuni qayd etib o'tish lozimki, qilmishda ji-

noyat tarkibi mavjud deb topish uchun shaxsga og'ir yoki o'rtacha og'ir shikast yetkazilganligi va sodir etilgan harakat (harakatsizlik) o'rtasida sababiy bog'lanish mavjudligi asos bo'ladi.

Yuqoridagi "kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik" atamasiga berilgan ta'riflar tahlili asosida "aybdorning kasb yuzasidan vazifalarini bajarmasligi yoki lozim darajada bajarmasligi" deganda, "shaxsning unga kasb yuzasidan vazifalarini bajarayotganda, sovuqqonligi yoki vijdotsizlarcha munosabati tufayli rasmiy talablar, qonun-qoidalarga to'liq yoki qisman muvofiq kelmaydigan xatti-harakatlari yoki harakatsizligi tushuniladi", degan xulosaga keldik.

Bu esa, o'z navbatida, mazkur jinoyat sodir etilishiga qonunga hurmatsizlik, huquqiy madaniyatning yetishmasligi ham sabab bo'lishini ko'rsatmoqda. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Qonunlarga hurmat odamlarimizning huquqiy ongi va madaniyati asosida shakllanadi. Ya'ni ayrim kishilar jazodan qo'rqib, qonunga itoat etsa, ayrimlar bolalikka olgan tarbiyasiga ko'ra qonunni hurmat qiladi. ... Biz jamiyatimizda shunday huquqiy madaniyatni shakllantirishimiz kerakki, unga muvofiq, Konstitutsiya va qonunlarga amal qilish, boshqalarning huquq va erkinliklari, sha'ni va qadr-qimmatini hurmat qilish majburiyat emas, balki kundalik qoida va odatga aylanishi shart" [5].

Tadqiqot natijalari tahlili

Shaxsning kasb vazifalarini bajarmasligi yoki lozim darajada bajarmasligi tegishli korxona, tashkilot va muassasaning obro'siga ham putur yetkazadi. Bu muammo ilmiy-texnika taraqqiyoti hamda mutaxassis kadrlarning kasbiy mahoratiga qo'yiladigan talablar oshib borayotgan hozirgi davr sharoitlarida alohida dolzarb ahamiyat kasb etadi.

Shaxsning o'z kasbiy vazifalariga beparvoligi yoki insofsizlik bilan munosabatda bo'lishi ba'zan boshqa fuqarolar umriga zomin bo'lmoqda, ularning salomatligi

ga zarar yetkazmoqda. Chunonchi, 2008-yil Namangan viloyat bolalar shifoxonasida tibbiyot xodimlarining jami 89 nafar bolaga OIV kasalligi/OITSni ommaviy yuqtirishi [6], 2008-yil Namangan shahar bolalar shifoxonasida tibbiyot xodimlarining jami 56 nafar bolaga OIV kasalligi/OITSni ommaviy yuqtirishi [7], 2008-yil Namangan tuman yuqumli kasalliklar shifoxonasida tibbiyot xodimlarining jami 10 nafar bolaga OIV kasalligi/OITSni ommaviy yuqtirishi [8] kabi fojiali voqealar ham so'zimizni tasdiqlaydi. So'ngi yillarda bunday holatlar soni ko'payib borayotganligi mavzuning dolzarbligini belgilaydi [9].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Keyingi ikki yilda fuqarolarimizning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklarini ro'yobga chiqarish, turmush sharoitlarini yaxshilash, yillar davomida to'planib qolgan muammolarni hal etishga qaratilgan 90 dan ziyod qonun hamda 2 mingdan ziyod farmon va qarorlar qabul qildik" [5].

Jinoyat-huquqiy sohada amalga oshirilgan qator islohotlarning pirovard maqsadi inson huquqlarini oliy qadriyat sifatida e'tirof etishga qaratilgan. Ayni damda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida ham O'zbekiston Respublikasida demokratiya umuminsoniy prinsiplarga asoslanishi, unga ko'ra inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmat va boshqa ajralmas huquqlari oliy qadriyat hisoblanishi belgilangan.

O'zbekiston Respublikasining 1996-yil 29-avgustdagi "Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi 265-I-son Qonuni 16-moddasiga muvofiq, kasal bo'lib qolganda, mehnat layoqatini yo'qotganda va boshqa hollarda fuqarolar profilaktik, tashxis qo'yish-davolash, kuch-quvvatni tiklash, sanatoriy-kurort, protez-ortopediya yordami va boshqa xil yordamlar, shuningdek, bemorlar, mehnatga layoqatsiz va nogiron kishilarni boqish-parvarishlash yuzasidan ijtimoiy chora-tadbirlar, shu jumladan, vaqtincha mehnatga layoqat-

sizlik nafaqasi to'lashni o'z ichiga oladigan tibbiy-ijtimoiy yordam olish huquqiga ega [10].

Qonun yoki maxsus qoidalarga muvofiq, kasb vazifalarini bajarishi shart bo'lgan shaxsning uzrli sababsiz shunday vazifani bajarmaganligi badanga og'ir shikast yoki odam o'limiga sabab bo'lishi ushbu jinoyatning ijtimoiy xavfini oshiradi.

Shuningdek, aytish joizki, oxirgi yillarda kasb yuzasidan vazifalarini bajarmaslik oqibatida jabrlanuvchilarning halok bo'lishi va ularning sog'lig'iga shikast yetkazish hollari ko'paydi. Mazkur jinoyatlarni sodir etishda aybdor bo'lgan xodimlar ba'zan jazosiz qoladilar yoki ularga yengil jazolar tayinlanadi. Bu hol shu bilan izohlanadiki, ko'rib chiqilayotgan jinoyat transport harakati bilan bog'liq jinoyatlar, ko'p sonli qurbonlarga olib keluvchi boshqa jinoyatlar ham ijtimoiy xavflilik darajasiga ko'ra bir xil jinoyatlar toifasiga kiradi, ammo ularni sodir etishda aybdor shaxslarga, kasb xodimlaridan farqli o'laroq, o'z kasbiga nisbatan beparvolik bilan munosabatda bo'lgani uchun amalda ko'proq ozodlikdan mahrum qilish tariqasidagi jazo tayinlanadi. Bunday amaliyot ham kasb yuzasidan vazifalarini bajarmaslik jinoyati uchun jazo tayinlash amaliyotini ilmiy-huquqiy o'rganish zaruriyatidan dalolat beradi.

O'zbekiston Respublikasining amalda gi Jinoyat kodeksida turli kasb egalarining javobgarligiga doir bir necha yangi maxsus normalar emas, balki umumiy normalar nazarda tutilgan. JK 116-moddasida kasb yuzasidan vazifalarini lozim darajada bajarmaslik uchun jinoiy javobgarlik belgilangan. Moddaning birinchi qismida shaxsning kasbiga nisbatan beparvoligi yoki insofsizlik bilan munosabatda bo'lishi tufayli kasb yuzasidan o'z vazifalarini bajarmaganligi oqibatida badanga o'rtacha og'ir yoki og'ir shikast yetgani uchun javobgarlik nazarda tutilgan. Shu moddaning ikkinchi qismida qonun yoki maxsus qoidalarga muvofiq, bemorga yordam ko'rsatishi shart bo'lgan

shaxsning uzrli sababsiz yordam ko'rsatmaganligi tufayli badanga o'rtacha og'ir yoki og'ir shikast yetgani uchun javobgarlik belgilangan. Ushbu moddaning birinchi yoki ikkinchi qismida nazarda tutilgan qilmishlar ehtiyotsizlik natijasida odam o'limiga sabab bo'lgani uchun javobgarlik ayni shu moddaning uchinchi qismida keltirilgan. Nihoyat, O'zbekiston Respublikasi JKning 116-moddasi to'rtinchi qismida moddaning birinchi yoki ikkinchi qismida nazarda tutilgan qilmishlar ehtiyotsizlik natijasida insonlar o'limi yoki boshqacha og'ir oqibatlarga sabab bo'lgan hollar uchun jinoiy javobgarlik belgilangan.

Shu o'rinda ushbu jinoyatga oid asosiy tushunchalarga to'xtalib o'tsak. O'zbek tilining izohli lug'atida yozilishicha, "kasb – ish faoliyatning ma'lum tajriba, tayyorgarlik talab etadigan biror turi, sohasi; hunar" [11]; "vazifa – amalga oshirilishi, hal qilinishi lozim bo'lgan, ko'zda tutilgan maqsad, maqsadli ish" [11]. "Kasb vazifalari" deganda, shaxsning ish faoliyatidan, kasbidan kelib chiqib amalga oshirilishi, hal qilinishi lozim bo'lgan vazifalar tushuniladi.

Vazifaning majburiyat va burch bilan o'zaro munosabati va nisbati to'g'risidagi masalaga oydinlik kiritib o'tish lozim, chunki mohiyatan o'zaro yaqin bo'lgan ushbu tushunchalar o'rtasidagi tafovutni aniqlash ilmiy-nazariy ahamiyat kasb etadi.

"Majburiyat – g'ayriixtiyoriy vazifa, burch yoki biror majburiy ish"; "burch esa etilishi, bajarilishi majburiy bo'lgan vazifa, majburiyat"dir [11].

Burch jamiyat va davlat tomonidan belgilangan yoki tan olingan va huquqiy normalar yoki axloqiy, tarbiyaviy qoida va udumlarda o'z aksini topgan talablarni bajarish zaruriyatidir.

Burch asosan qoidalar, axloqiy normalardan, majburiyat esa aksar hollarda shartnoma va bitimlardan kelib chiqadi. Burch shaxs tug'ilganidan to umrining oxiriga qadar davom etadi, majburiyat esa shartnoma-

ning amal qilish davrida bo'ladi. Shuningdek, burch davlat va jamiyat tomonidan belgilanib, uning bajarilishi talab etiladi [12].

Yuqoridagilarni O'zbekiston Respublikasi JKning 116-moddasiga tatbiq etadigan bo'lsak, kasbiy vazifa, majburiyat buzilgan taqdirda, jinoiy javobgarlik kelib chiqishi mumkin. Shuningdek, burchlar aniq va cheklangan doirada bo'lib, ular harbiy xizmat, ota-onalik, farzandlik burchlari kabilardan iborat bo'lishi mumkin. Burch bajarilmaganda, ishning holatlariga ko'ra, jinoyat qonuni-ning tegishli moddalariga ko'ra jinoiy javobgarlik yuzaga kelishi mumkin.

Shuningdek, kasbiy vazifa va majburiyat tushunchalarini ham o'zaro farqlash lozim. Ushbu tushunchalar bir-biri bilan bog'liq bo'lib, yuzaga kelish asosi (manbai)ga ko'ra farqlanadi. Kasbiy majburiyat qoida tariqasida fuqarolik-huquqiy shartnoma, kelishuv asosida vujudga keladi; kasb vazifasi esa shaxsning aniq kasbiy faoliyati doirasida mehnat shartnomasi asosida kelib chiqadi. Ya'ni muayyan ish shaxsga fuqarolik-huquqiy shartnomalar asosida yuklangan bo'lib, uning ishini lozim darajada bajarmasligi natijasida JK 116-moddasida ko'zda tutilgan oqibatlar kelib chiqsa, bunda majburiyat buzilgan bo'ladi. Jumladan, bog'cha tarbiyachisi JK 116-moddasida ko'zda tutilgan jinoyat subyekti bo'lgan taqdirda, u kasb vazifasini lozim darajada bajarmagan, xuddi shunday vaziyatda enaga (fuqaroviy-huquqiy tartibda bolaga qarash uchun yollangan shaxs) kasbiy majburiyatlarini lozim darajada bajarmagan bo'lsa, uning oqibatida qonunda nazarda tutilgan oqibat ro'y bersa, yuqoridagi modda asosida javobgarlik yuzaga keladi. Lekin bu tushunchalarni farqlash yoki ularning o'zaro munosabatini o'rganish jinoyatni kvalifikatsiya qilishga hech qanday ta'sir ko'rsatmaydi.

Shu o'rinda "kasb" hamda "mansab" tushunchalari o'zaro bir-biridan farq qilishini ham eslatib o'tish lozim.

Ushbu masala bo'yicha tadqiqot so'rovnomasi o'tkazilganda, "Kasb yuzasidan vazi-

falarini lozim darajada bajarmaslik jinoyatini kvalifikatsiya qilishda kasb va mansab tushunchalarini farqlash ahamiyatga egami?" degan savolga so'rovnomada ishtirok etgan respondentlarning 54 %i "ahamiyatga ega emas, chunki mansabdor shaxs tomonidan o'z kasbga kiruvchi vazifalarni bajarmasligi ham kasb yuzasidan o'z vazifalarni bajarmaslik moddasi bilan kvalifikatsiya qilinishi kerak", deb javob berishdi. Ushbu holat ayrim amaliyot xodimlarining mazkur masala yuzasidan yetarli bilim va ko'nikmalarga ega emasligidan dalolat beradi.

"Mansab – ish, amal, ahvol, holat, mas'ul vazifa, lavozim" [9] kabi ma'nolarni anglatadi. Mansabga ega bo'lgan shaxs mansabdor shaxs deb yuritiladi. JKning "Atamalarining huquqiy ma'nosi" deb nomlangan sakkininchi bo'limiga muvofiq, doimiy, vaqtincha yoki maxsus vakolat bo'yicha tayinlanadigan yoki saylanadigan, hokimiyat vakili vazifasini bajaradigan yoxud davlat organlarida, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlarida, mulk shaklidan qat'i nazar, korxonalarda, muassasalarda tashkiliy-boshqaruv, ma'muriy-xo'jalik vazifalarini amalga oshiradigan va yuridik ahamiyatga ega harakatlarni soddir etishga vakolat berilgan shaxs, xuddi shuningdek, xalqaro tashkilotda yoxud chet davlatning qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi, ma'muriy yoki sud organida mazkur vazifalarni amalga oshiruvchi shaxs hisoblanadi.

Ta'kidlash lozimki, mansabdor shaxsning mansabi yuzasidan vazifasini bajarmasligi JK 116-moddasi ta'sir doirasiga tushmaydi, balki ularning qilmishi JK Maxsus qismi mansabdorlik jinoyatlariga oid moddasi bilan kvalifikatsiya qilinadi.

Yuqoridagilar bilan bir qatorda JK 116-moddasi ikkinchi qismi dispozitsiyasida qo'llanilgan "qonun" yoki "maxsus qoidalar" tushunchalarini o'zaro farqlash lozim. Qonun "Normativ-huquqiy hujjatlar to'g'risida"gi qonunning 8-moddasiga binoan, "O'zbekiston Respublikasining qonunlari eng muhim va barqaror ijtimoiy munosabatlarni tartibga

soladi hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi tomonidan yoki referendum o'tkazish yo'li bilan qabul qilinadi" [14]. Maxsus qoidalar esa qonunosti normativ-huquqiy hujjatlar, korxona, muassasa, tashkilotlarning ichki nizom, ustavlari, yo'riqnoma va boshqa shu kabilarda belgilangan muayyan faoliyat turini tartibga soluvchi qoidalaridan iborat bo'ladi. JK 116-moddasini qo'llashda har bir alohida holatda aynan qaysi qonun va (yoki) qonunosti normativ-huquqiy hujjatning qaysi bandi buzilganligi aniqlanishi lozim.

Shu o'rinda JK 116-moddasi nomiga ko'ra, "kasb vazifalari" to'g'risida so'z borayotganligi va qilmishni jinoyat deb baholash uchun kasb vazifalarining buzilishi talab qilindi, degan xulosaga kelish mumkin. Holbuki, kasb vazifalari deganda, ikki yoki undan ortiq vazifalarni tushunish mumkinligini inobatga olsak, basharti aybdor bitta kasb vazifasini buzsa va buning natijasida tegishli oqibatlar kelib chiqsa, qilmishni shu modda bo'yicha kvalifikatsiya qilib bo'lmaydimi, degan tabiiy savol tug'iladi. Fikrimizcha, ushbu muammoni hal etish hamda qonunning aniqligi hamda to'g'ri qo'llanishini ta'minlash uchun JK 116-moddasi nomidagi "vazifalarini" jumlasini "vazifasini" deb o'zgartirish maqsadga muvofiq.

Kasb yuzasidan vazifalarini bajarmaslik jinoyatining ijtimoiy xavfliligi aybdorning kasbiga, unga yuklatilgan kasb majburiyatlariga nisbatan mas'uliyatsizlik, ehtiyotsizlik bilan yondashishi natijasida shaxs, jamiyat va davlat manfaatlariga putur yetishiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi JKda kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik uchun javobgarlikning kuchaytirilganligi shu bilan belgilanadiki, kasb yuzasidan muayyan vazifasini bajarayotgan shaxs umumiy qoidalar bilan bir qatorda kasbiy faoliyat bilan bog'liq bo'lgan maxsus xavfsizlik qoidalariga ham rioya etishi lozim.

Professor M.X. Rustamboyevning yozishi-cha, "Kasb vazifalarini bajarmaganlik – shaxsning kasb majburiyatlari doirasiga ki-

ruvchi harakatlarni qilishi lozim va mumkin bo'lgan hollardagi harakatsizligidir. Kasb yuzasidan vazifalarini lozim darajada bajarmaganlik deganda, shaxsning kasb majburiyatlari doirasidagi harakatlarini uning ishi, kasbiy faoliyati talab etganidek bajarmaganligi tushuniladi" [13].

F. Tohirov esa bu borada shunday deydi: "Shaxsning kasb vazifalarini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi nafaqat ayrim harakatsizlik yoki harakatda, balki uzoq muddatli faoliyatsizlikda yoki lozim darajada bajarilmagan bir qator harakatlarda ham namoyon bo'lishi mumkin" [15].

M. Qodirov, M.S. Vosiqova, B.A. Ahmedov, B.A. Blinder, S.G. Zakutskiy, M.G. Ikramova, F.I. Muxitdinovlar [16] tomonidan ham yuqoridagi mualliflarning fikriga o'xshash mulohazalar bildirib o'tilgan.

E.O. Turg'unboyevning ta'kidlashicha, "Kasb vazifasini bajarmaslik – bu shaxsning kasb majburiyatlari doirasiga kiradigan amallarni bajarishi shart bo'lgan holatlarda bajarmasligidir. Kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik shaxsning bajarishi shart bo'lgan majburiyatlarni rasmiy ijro etib, to'liq bajarmaganligi bilan izohlanadi" [17].

Yuridik ensiklopediyalarda mazkur jinoyat tushunchasini yoritishda asosan bemorga yordam ko'rsatmaslik, ya'ni qonun yoki maxsus qoidalarga ko'ra bemorga yordam ko'rsatishi shart bo'lgan shaxsning uzrli sababsiz yordam ko'rsatmaganligi badanga o'rtacha og'ir yoki og'ir shikast yetkazilishiga sabab bo'lgandagi holat izohlangan [18].

Bu borada Y.K. Senekosova "professional malakasizlik" va "insofsizlik" kabi tushunchalarni (tibbiyot xodimlariga nisbatan) kiritishni taklif qiladi. Muallifning fikricha, "professional malakasizlik" deganda, tibbiyot xodimining kasbiy tayyorgarlik darajasining soha bo'yicha xodimlar uchun belgilangan talablar va malakaga mos emasligi tushuniladi. Insofsizlik deganda, qonunchilik talablari, mansab yo'riqnomasi, tibbiyot fanining umume'tirof etilgan qoidalari, tibbiy etika va

deontologiya talablariga rasmiyatchilik sifatida yondashgan holda, ularga amal qilmaslik oqibatida kasbiy (mansab) majburiyatlarini bajarmaslik tushuniladi [19].

Ta'kidlash lozimki, "kasb yuzasidan vazifasini lozim darajada bajarmaslik" atamasi jinoyat huquqi fani uchun yangi tushuncha emas. 1926-yilda G. Dembo uni o'z monografiyasida keltirib o'tgan [20]. Bu atama M.D. Shargorodskiy [21], L.L. Kruglikov [22], E.F. Pobegaylo [23], A.I. Korobeev [24] kabi olimlarning ilmiy asarlarida ham tilga olingan. Masalan, L.L. Kruglikov aybdorning kasb vazifalarini lozim darajada bajarmasligi deganda, shaxsning unga kasb yuzasidan vazifalarini bajarayotganda qo'yiladigan rasmiy talablar, qonun-qoidalarga to'liq yoki qisman muvofiq kelmaydigan xatti-harakatlarini tushunadi [24], degan.

E.F. Pobegayloning fikricha, kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik bu – talablar, ko'rsatmalar va qoidalarga to'la muvofiq bo'lmagan qilmishlar sodir etilishi natijasida odam o'limiga sabab bo'lishdir [23].

Yuqorida nomlari keltirilgan mualliflar asarlarining tahlili "kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik" tushunchasi ikki xil ma'noda:

1) ehtiyotsizlik natijasida sodir etiladigan jinoyatlar subyektiv tomonining xususiyati;

2) bunday jinoyatlar majmuyi sifatida ishlatilishini ko'rsatadi.

A.G. Blinov esa "kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik" atamasini birinchi ma'noda tushunadi va shaxs kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaganligi tufayli ehtiyotsizlik natijasida sodir etilgan jinoyat uchun alohida javobgarlikni nazarda tutuvchi moddani jinoyat qonuniga kiritishni taklif qiladi [24]. Shunga o'xshash fikrni bolgariyalik olimlar K.Lyutov [25] va N. Manchev [26] ham ilgari suradilar. Ularning fikricha, kasb yuzasidan vazifalarini lozim darajada bajarmaslik ehtiyotsizlik natijasida jinoyat sodir etishning bir turiki, unda ehtiyotsizlik tegishli mutaxassislar tomonidan muayyan

harakatlar sodir etilganda namoyon bo'ladi. Bunda kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik bilan bog'liq bo'lgan ehtiyotsizlik odatdagi ehtiyotsizlikdan harakatning xususiyatiga qarab ajratiladi. "Jinoyatning obyektiv belgilarini tahlil qilish usuligina mazkur jinoyat tarkibini o'rganishning to'g'ri usuli bo'lishi mumkin, subyektiv tomon esa jinoyat tarkibi obyektiv tomonining odamlar ongidagi in'ikosi xolos" [27]. Bizning nazarimizda ham ushbu jinoyatning ijtimoiy xavflilik darajasi qilmishning subyektiv tomoni bilan bog'liq bo'lib, kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik ehtiyotsizlik natijasida (o'z-o'ziga ishonish yoki beparvolik tufayli) sodir etiladigan jinoyat bo'lganligi bois JK normasi qismlarini shakllantirish va jinoyat kvalifikatsiyasida 116-moddasi amaliy ahamiyatga ega, deb hisoblaymiz.

V.A. Glushkov bu xususda mulohaza yuritarkan, "Kasbiy faoliyat sohasidagi jinoyat deganda, xodimning xizmat yoki kasb vazifalarini lozim darajada bajarmasligi oqibatida sodir etadigan, fuqarolarning turli sohalardagi manfaatlari, aholiga muayyan turdagi xizmatlar ko'rsatish sohasidagi ijtimoiy munosabatlar, ayrim fuqarolarning sog'lig'iga ziyon yetkazgan, qasddan yoki ehtiyotsizlik natijasida sodir etiladigan, g'ayriqonuniy, ijtimoiy xavfli qilmish tushunilishi lozim" [28], deydi.

Ta'kidlash o'rinliki, adabiyotlarda kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslikning aynan tibbiyot xodimlari tomonidan sodir etilishining turli jihatlari atroflicha o'rganilgan [29]. Bu, avvalo, sud-tergov amaliyotida ham ushbu jinoyat, ayniqsa, tibbiyot xodimlari tomonidan ko'p sodir etilishi bilan izohlanadi. Chunonchi, JK 116-moddasi bo'yicha respublika sudlarida ko'rilgan 200 ta jinoyat ishi o'rganilganda, ushbu jinoyat asosan tibbiyot xodimlari (94 %) tomonidan sodir etilganligi aniqlangan [9]. Shu bilan bir qatorda, ushbu jinoyat ishlari materiallari tahlili mazkur jinoyat ko'proq oilaviy poliklinika mudiri, bosh shifokor, bosh shifokor muvini, jonlantirish bo'limi mudiri, tug'ruq kom-

pleksi mudiri, akusher-ginekologiya bo'limi mudiri, akusher-ginekolog, jonlantirish bo'limi shifokori, anesteziolog-reanimatolog, reanimatolog, xususiy shifoxona ginekolog shifokori, umumiy amaliyot shifokori, navbatchi shifokor, jarrohlik bo'limi jarrohi tomonidan sodir etilganligini ko'rsatmoqda.

Ushbu jinoyatning aynan tibbiyot xodimlari tomonidan sodir etilishi o'ziga xos jihatlari bilan tavsiflanadi, bu, avvalo, tibbiyot xodimining kasb vazifalarining alohida xususiyatga ega ekanligi bilan izohlanadi. Aynan shu sababli tibbiyot xodimlarining kasb vazifalarini lozim darajada bajarmasligiga doir ishlarni tahlil qilganda, kasbiga nisbatan beparvolik bilan munosabatda bo'lish tufayli shikast yetkazishni tashxis qo'yishdagi qiyinchiliklar, lozim darajada davolash imkoniyatlarining yo'qligi kabi sabablardan farqlash muhimdir. Tibbiyot xodimi kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaganligi tufayli ehtiyotsizlik natijasida odam o'limi yuz bergani gumon qilinganda, tergov va sud-tibbiyot ekspertizasi natijalariga muvofiq, hal qiladigan vazifa inson o'limi yoki badanga og'ir shikast yetkazish tibbiyot xodimining harakati yoki harakatsizligi bilan bevosita aloqadorligini aniqlashdan iborat [30].

“Kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik” tushunchasiga Y.D. Sergeyev va S.V. Erofeyevning monografiyasida to'liq ta'rif berilgan. Ular tibbiyot sohasida kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik deganda, tibbiyot xodimi kasb vazifalarini buzib, ayrim fuqarolar sog'lig'iga jiddiy ziyon yetkazgan yoki ularning hayotiga xavf tug'dirgan qilmishni qasddan yoki ehtiyotsizlik natijasida sodir etishini [31] tushunadilar.

Tibbiyot sohasida kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslik tushunchasiga berilgan mazkur ta'rif ushbu jinoyat tarkibining mazmuniga berilgan ta'riflarga ayniqsa yaqindir. Yuqoridagi ta'rifga ko'ra, mualliflar mazkur jinoyatlar qasddan ham, ehtiyotsizlik natijasida ham sodir etilishi mumkin, deb hisoblay-

dilar. Tibbiyot xodimlari bemorlarning hayoti va sog'lig'iga qarshi sodir etadigan jinoyatlariga doir ishlar bo'yicha tergov va sud amaliyoti esa bunday qilmishlar ehtiyotsizlik natijasida sodir etilishini ko'rsatadi [9].

Masalan, 2017-yil 16-fevralda jinoyat ishlari bo'yicha Toshkent viloyati Qibray tumani sudida sudlanuvchi M.ga nisbatan JK 116-moddasining 3-qismi bo'yicha jinoyat ishi ko'rib chiqilgan. Unga ko'ra, sudlanuvchi M. Toshkent viloyati Qibray tumani Tibbiyot birlashmasi bosh shifokori o'rinbosari va qo'shimcha jarroh shifokor lavozimida ishlab kelib, 2016-yil 30-aprel kuni taxminan soat 23:50 da Toshkent viloyati Qibray tumani Tibbiyot birlashmasi jonlantirish bo'limiga yo'l transport hodisasi natijasida og'ir darajadagi tan jarohatlari bilan olib kelingan bemor Z.ni qabul qilib, uni operatsiya qilish jarayonida kasbiga nisbatan beparvolik bilan munosabatda bo'lgani natijasida bemordagi ichki qon ketishini aniqlamagan hamda o'z kasb vazifalarini lozim darajada bajarmay, operatsiya davomida bemorni qon va qon preparatlari bilan ta'minlash choralari ko'rmaganligi natijasida bemorning qon bosimi tushib, sog'lig'i va hayoti uchun ortga qaytmas jarayonlar ketma-ket shakllanib, bemor jonlantirish bo'limida vafot etgan [32]. Mazkur holatda ham sudlanuvchining qilmish va oqibatga nisbatan ehtiyotsizlik bilan munosabatda bo'lganligining guvohi bo'lishimiz mumkin.

Muayyan soha vakillarining o'z kasbi bilan bog'liq holdagi jinoiy javobgarligining xususiyatlari ularning subyekt sifatidagi alohida maqomi bilan bog'liq va ular kasbiy faoliyatining ijtimoiy mohiyati bilan belgilanadi. Muayyan soha xodimlari kasbiy faoliyatining ijtimoiy mazmun va mohiyati fuqarolarga ma'lum bir xizmat turlarini ko'rsatish, ularni boshqarish va uning ko'rsatilishi ustidan nazoratni amalga oshirishdan iboratdir. Muayyan soha xodimlari faoliyatining asosiy maqsadi faoliyat turidan kelib chiqqan holda, inson hayotini saqlash, uning sog'lig'i holati-

ni yaxshilash, shaxs daxlsizligi va xavfsizligini ta'minlash kabilardan iborat ekan, kasb vazifalarini lozim darajada bajarmaslikda ifodalanuvchi qilmishning jinoiyligi shaxs hayoti, sog'lig'i, daxlsizligiga ziyon yetkazish bilan bog'liq ekanligi tabiiy bir holdir.

Xulosalar

Yuqoridagi olimlarning fikrlari hamda amaliyot materiallarini tahlil qilish asosida xodimning kasb vazifalarini lozim darajada bajarmasligi muammosini har tomonlama tartibga solish va kelgusi faoliyatda bunday xatolarga yo'l qo'yilishining oldini olish uchun Jinoyat huquqi nazariyasini rivojlantirish va Jinoyat qonunini takomillashtirish bo'yicha quyidagi xulosa va takliflar ishlab chiqildi:

1. Kasb – ish faoliyatning ma'lum tajriba, tayyorgarlik talab qiladigan biror turi, sohasi. Kasb vazifalari deganda shaxsning ish faoliyatidan, kasbidan kelib chiquvchi amalga oshirilishi, hal qilinishi lozim bo'lgan vazifa tushunilishi mumkin. "Kasb" hamda "mansab" tushunchalari o'zaro bir-biridan farq qiladi. Mansab – amal, mas'ul vazifa, lavozim bo'lib, mansabga ega bo'lgan shaxs mansabdor shaxs deb yuritiladi. Mansabdor shaxsning kasb yuzasidan o'z vazifasini bajarmasligi JK 116-moddasi ta'sir doirasiga tushmaydi, balki JK Maxsus qismining mansabdorlik jinoyatlariga oid moddalari bilan kvalifikatsiya qilinadi.

2. Jinoyat kodeksining 116-moddasi dispozitsiyasi blanket dispozitsiya bo'lib, qilmishni to'g'ri kvalifikatsiya qilish uchun boshqa normativ-huquqiy hujjatlarga murojaat qilish lozim.

3. JK 116-moddasi nomini tahlil qilish unda "kasb vazifalari" to'g'risida so'z borishi hamda qilmishni jinoyat deb baholash uchun kasb vazifalari buzilishi talab qilinishi to'g'risida xulosaga kelish mumkin. Holbuki, kasb vazifalari deganda, ikki yoki undan ortiq vazifalarni tushunish mumkinligini inobatga olsak, basharti aybdor bitta kasb vazifasini buzsa va buning natijasida tegishli oqibatlar kelib chiqsa, qilmishni shu modda bo'yicha kvalifikatsiya qilib bo'lmaydimi, degan tabiiy

savol tug'iladi. Ushbu muammoni hal etish hamda qonunning aniqligini ta'minlash maqsadida JK 116-moddasi nomidagi "vazifalarini" jumlasini "vazifasini" deb o'zgartirish maqsadga muvofiq.

4. JK 116-moddasi birinchi qismi dispozitsiyasi tuzilishida ijtimoiy xavfliligi turlicha bo'lgan badanga o'rtacha og'ir va og'ir shikast yetkazish kabi oqibatlar birlashtirilgan. Shuni inobatga olib, JK 116-moddasi birinchi qismi dispozitsiyasidagi jinoiy oqibatlar sifatida badanga o'rtacha og'ir va og'ir shikast yetkazish ko'rinishidagi oqibatlarni ajratish hamda og'ir shikast ikkinchi qism qilib kiritilishi maqsadga muvofiq.

5. JK 116-moddasining quyidagi yangi tahriri taklif etildi:

"116-modda. Kasb yuzasidan vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaslik

Shaxsning kasbiga nisbatan beparvoligi yoki insofsizlik bilan munosabatda bo'lishi tufayli kasb vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi badanga o'rtacha og'ir shikast yetkazilishiga sabab bo'lsa, –

bazaviy hisoblash miqdorining ellik baravarigacha miqdorda jarima yoki bir yilgacha muayyan huquqdan mahrum qilish yoki yuz soatdan ikki yuz soatgacha majburiy jamoat ishlari yoxud bir yilgacha axloq tuzatish ishlari bilan jazolanadi.

O'sha qilmish:

a) badanga og'ir shikast yetkazilishiga sabab bo'lsa;

b) shaxsning kasb yuzasidan vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi oqibatida boshqa shaxsga OIV kasalligi / OITSni yuqtirishi, –

- bazaviy hisoblash miqdorining yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki ikki yilgacha muayyan huquqdan mahrum qilish yoki ikki yuz soatdan uch yuz soatgacha majburiy jamoat ishlari yoxud bir yildan ikki yilgacha axloq tuzatish ishlari bilan jazolanadi.

O'sha qilmish ehtiyotsizlik natijasida:

a) odam o'limiga;

b) shaxsning kasb yuzasidan o'z vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi oqibatida ikki yoki undan ortiq shaxsga OIV kasalligi/OITSni yuqtirishi;

d) boshqacha og'ir oqibatlarga sabab bo'lsa,

– bir yildan to'rt yilgacha ozodlikni cheklash yoki to'rt yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi.

O'sha qilmish ehtiyotsizlik natijasida odamlar o'limiga sabab bo'lsa,

– to'rt yildan yetti yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi".

6. JKni yangi 116¹-modda bilan to'ldirish taklif etildi:

"116¹-modda. Tibbiyot xodimlarining kasb yuzasidan vazifalarini lozim darajada bajarmasligi

Qonun yoki maxsus qoidalarga muvofiq, bemorga yordam ko'rsatishi shart bo'lgan shaxsning uzrli sababsiz shunday yordam ko'rsatmaganligi yoki lozim darajada yordam ko'rsatmaganligi badanga o'rtacha og'ir shikast yetkazilishiga sabab bo'lsa, –

bazaviy hisoblash miqdorining yuz baravaridan bir yuz ellik baravarigacha miqdorda jarima yoki ikki yildan uch yilgacha muayyan huquqdan mahrum qilish yoki ikki yuz soatdan uch yuz soatgacha majburiy jamoat ishlari yoxud bir yildan ikki yilgacha axloq tuzatish ishlari bilan jazolanadi.

O'sha qilmish:

a) badanga og'ir shikast yetkazilishiga sabab bo'lsa;

b) shaxsning kasb yuzasidan o'z vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi oqibatida boshqa shaxsga OIV kasalligi/OITSni yuqtirishi, –bazaviy hisoblash miqdorining bir yuz ellik baravaridan ikki yuz baravarigacha miqdorda jarima yoki uch yildan besh yilgacha muayyan huquqdan mahrum qilish yoki uch yuz soatdan uch yuz oltmish soatgacha majburiy jamoat ishlari yoxud ikki yildan uch yilgacha axloq tuzatish ishlari bilan jazolanadi.

O'sha qilmish ehtiyotsizlik natijasida:

a) odam o'limiga;

b) shaxsning kasb yuzasidan o'z vazifasini bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi oqibatida ikki yoki undan ortiq shaxsga OIV kasalligi/OITSni yuqtirishi;

d) boshqacha og'ir oqibatlarga sabab bo'lsa, –

ikki yildan besh yilgacha ozodlikni cheklash yoki besh yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi.

O'sha qilmish ehtiyotsizlik natijasida odamlar o'limiga sabab bo'lsa, –

besh yildan sakkiz yilgacha ozodlikdan mahrum qilish bilan jazolanadi".

Yuqorida bildirilgan takliflarning amalga oshirilishi tibbiyot xodimlari tomonidan vazifalarini lozim darajada bajarmaslik jinoyatining kelib chiqish sabablarini kamaytiradi va jinoyatchilikning oldini olish imkonini beradi.

REFERENCES

1. World health organization. Available at: <https://www.who.int/ru/>
2. Vavilon. Available at: <https://vavilon.ru/statistika-vrachebnyh-oshibok/#mirovaya-statistika>
3. O'zbekiston Respublikasi Oliy sudining 2022 yil-yil ma'lumoti [Information of the Supreme Court of the Republic of Uzbekistan for 2022].
4. Pavlov V.G. Subyekt prestupleniya. [The subject of the crime]. St. Petersburg, 2001. pp. 197–209.
5. Mirziyoyev Sh.M. Bilimli avlod – buyuk kelajakning, tadbirkor xalq – farovon hayotning, do'stona hamkorlik esa taraqqiyotning kafolatidir [An educated generation is a guarantee

of a great future, an entrepreneurial people is a guarantee of a prosperous life, and friendly cooperation is a guarantee of development]. A speech at the solemn ceremony dedicated to the 26th anniversary of the adoption of the Constitution of the Republic of Uzbekistan. Available at: www.uza.uz/

6. Jinoyat ishlari bo'yicha Norin tuman sudining 1-81-2009 yil-yil sonli arxiv materallari [Archive materials of the Norin District Court on criminal cases dated 1-81-2009].

7. Jinoyat ishlari bo'yicha Kosonsoy tuman sudining 1-38-2009 yil-yil sonli arxiv materallari [Archive materials of the Kosonsoy district court on criminal cases dated 1-38-2009].

8. Jinoyat ishlari bo'yicha To'raqo'rg'on tuman sudining 1-263-2009 yil-yil sonli arxiv materallari [Archive materials of Torakorgan district court on criminal cases No. 1-263-2009].

9. Respublika bo'yicha to'plangan 200 ta jinoyat ishi materiallari tahlili [Analysis of 200 criminal case materials collected across the country].

10. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi - Bulletin of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan. 1996.

11. O'zbek tilining izohli lug'ati, [National encyclopedia of Uzbekistan]. Tashkent, O'zbekiston milliy ensiklopediyasi publ., 2008, vol 1, p. 328.

12. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga sharh [Commentary on the Constitution of the Republic of Uzbekistan]. Responsible editor: Ph.D., prof. A.A.Azizxo'jayev. Tashkent, O'zbekiston publ., 2008, p. 194.

13. Rustamboyev M.X. O'zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi. [Course of criminal law of the Republic of Uzbekistan]. Special part. Volume 3: Offenses against the person. Crimes against peace and security. Tashkent, ILM ZIYO Publ., 2011, p. 127.

14. Tahirov F. Shaxsga qarshi jinoyatlar va ularning yuridik tahlili. [Crimes against the person and their legal analysis]. Resp. H. Boboyev, M. Rustamboyev. Tashkent, Yangi asr avlodi Publ, 2001, p. 83.

15. Kadirov M.M. Ugolovnoye pravo Respubliki Uzbekistan. Osobennaya chast. [Criminal law of the Republic of Uzbekistan. Special part]. Tashkent, Adolat Publ., 1997, pp. 63-64.;

16. Turg'unboyev E.O. Kasb yuzasidan o'z vazifalarini lozim darajada bajarmaslik va xavf ostida qoldirish jinoyatining farq qiluvchi belgilari. [Distinctive signs of the crime of failure to properly perform one's duties in connection with the profession and endangerment]. Yosh olimlarning ilmiy maqolalar to'plami – A collection of scientific articles by young scientists. 2010, no.1, p. 113.

17. O'zbekiston Yuridik ensiklopediyasi [Legal encyclopedia of Uzbekistan]. Tashkent, Adolat publ, 2010, p. 239.

18. Senekosova Ye.K. Professionalnaya nekompetentnost i nedobrosovestnost pri okazanii meditsinskoy pomoshhi: kriminologicheskiye i ugolovno-pravovyye aspekty: [Professional incompetence and dishonesty in the provision of medical care: criminological and criminal law aspects]. PhD thesis. Omsk, 2018, p. 10.

19. Dembo G. Otvetstvennost vracha v yego professionalnoy deyatel'nosti [Responsibility of a doctor in his professional activity]. Moscow, 1926, p. 67.

20. Shargorodskiy M.D. Izbrannyye trudy. [Selected works]. Moscow, jurid. center plyus publ., 2004, p. 684.

21. Kommentarii k Ugolovnomu kodeksu Rossiyskoy Federatsii (postateyny) [Comments on the Criminal Code of the Russian Federation (article by article)]. Moscow, 2005, p. 478.

22. Pobegaylo E.F., Milyukov S.F., Blinnikov V.A. Ensiklopediya ugolovnogo prava. [Encyclopedia of Criminal Law]. Moscow, 2007, p. 28.

23. Korobeev A.I. Neokazaniye pomoshchi bolnomu [Failure to help the patient]. Criminological Journal of the Baikal State University of Economics and Law. 2007, no. 1-2, pp. 35-36.

24. Blinov A.G. Ugolovno-pravovaya okhrana prav patsyenta [Criminal-legal protection of the rights of a patient]. Saratov, 2004, pp. 93-94.

25. Lyutov K. Professional neprednaznivost v nakazatel'nogo prava [Professional unpremeditated in penal law]. Sofiya, 1958, p. 4.

26. Manchev N. Prestupleniya protiv jivota i zdraveto na cheloveka. [Crimes against the stomach and healthy per person]. Sofiya, Science and Art, 1963, p. 235.
27. Khimchenko S.A. Prestupleniya v oblasti osushestvleniya professionalnoy vrachebnoy deyatelnosti: [Crimes in the field of professional medical activity]. PhD thesis. Kiev, 1990, p. 18.
28. Glushkov V.A. Problema ugolovnoy otvetstvennosti za obshestvenno opasnyye deyaniya v sfere meditsinskogo obsludjivaniya. [The problem of criminal liability for socially dangerous acts in the field of medical care]. PhD thesis. Kiev, 1990, p. 39.
29. Nikitina I.O. Istoricheskiy opyt v borbe s prestupleniyami, sovershayemyimi meditsinskimi rabotnikami pri vypolnenii professionalnyx obyazannostey [Historical experience in the fight against crimes committed by medical professionals in the performance of professional duties]. Moscow, 2006, no.7, pp. 59-60.;
30. Bondarenko D.V. K voprosu o yuridicheskoy otvetstvennosti meditsinskix rabotnikov [To the question of the legal responsibility of medical workers]. Medical law, 2006, no. 4.
31. Sergeev Yu.D., Yerofeev S.V. Neblagopriyatnyy ishod okazaniya meditsinskoy pomoshhi. [Poor medical outcome]. Moscow, 2001, p. 12.
32. Jinoyat ishlari bo'yicha Toshkent viloyati Qibray tumani sudining 2017-yil arxiv materallari. [2017 archival materials of the Qibray district court of Tashkent region on criminal cases].
33. Frolova I.I. Pravovye problemy okazaniya platnykh meditsinskix uslug i problemy sderjivaniya korrupsii v sfere zdravooxraneniya (opyt sotsiologicheskogo issledovaniya) [Legal Problems of Provision of Paid Medical Services and Problems of Curbing Corruption in the Sphere of Healthcare (Sociological Research Experience)]. Moscow, 2006, no. 9, pp. 55-56.;

YURISPRUDENSIYA

HUQUQIY ILMIY-AMALIY JURNALI

2023-YIL 3-SON

VOLUME 3 / ISSUE 3 / 2023

DOI: 10.51788/tsul.jurisprudence.3.3.

BOSH MUHARRIR:

Xodjayev Baxshillo Kamolovich

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor, y. f. d., dotsent

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ikrom Ergashev

Ilmiy boshqarma boshlig'i, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Mas'ul muharrir: N. Ramazonov

Muharrirlar: Sh. Jahonov, Y. Mahmudov, Y. Yarmolik,
F. Muhammadiyeva, Sh. Yusupova

Musahhih: M. Patillayeva

Texnik muharrirlar: U. Sapayev, D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar, Sayilgoh ko'chasi, 35.

Tel.: (0371) 233-66-36, 233-41-09.

Faks: (0371) 233-37-48.

Veb-sayt: www.tsul.uz

E-mail: lawjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1387.

Jurnal 26.06.2023-yilda tipografiyaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4. Shartli 5,81 b.t. Adadi: 100.

Buyurtma raqami: 35.

TDYU tipografiyasida chop etildi.